

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

จากการวิจัยในเรื่องจำนวนบุตรประชากรโดยจำแนกตามลักษณะของหัวหน้าครอบครัว การสำรวจความคิดเห็นของหัวหน้าครอบครัวเกี่ยวกับจำนวนบุตรและรายได้และการศึกษาขนาดของครอบครัว ได้มีผู้วิจัยไว้ทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศหลายท่าน ดังเช่น

พ.ศ. ๒๕๐๔ ดร.ศักดิ์ ฆาสุขนิรันต^๑ ได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจจำนวนบุตรประชากรจำแนกตามลักษณะของหัวหน้าครอบครัวในจังหวัดพระนคร โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจสำมะโนประชากรปี ๒๕๐๓ พบว่า ผู้มีรูหนังสือเล่มมีลูกมากกว่าผู้หนังสือ แต่จากการสำรวจความคิดเห็นเฉพาะหัวหน้าครอบครัวที่เป็นชาวนา ปรากฏว่า ชาวนาที่มีระดับการศึกษาเทียบประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ หรือต่ำกว่านั้น แม้ว่าจะเป็นผู้อ่านออกเขียนได้ก็ไม่มีผลทำให้การมีบุตรแตกต่างจากผู้ที่ไม่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบุตรของหัวหน้าครอบครัวที่รูหนังสือด้วยกัน ผลปรากฏว่าในจำนวนบุตร ๑-๕ คน ผู้มีความรู้ชั้นมัธยม ๓ - ๔ มีบุตรในชั้นนี้สูงกว่าชั้นอื่น ๆ ความรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ มีบุตรมากเป็นลำดับสอง มัธยม ๑ - ๒ อุดมศึกษาและอาชีวศึกษาเป็นลำดับ ๓, ๔, ๕ ตามลำดับ ในจำนวนบุตรชั้นสูงคือ ๖ - ๑๐ คนขึ้นไป หัวหน้าครอบครัวที่มีความรู้เพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ มีบุตรในกลุ่มนี้สูงสุด ความรู้มัธยม ๑ - ๒ มัธยม ๓ - ๔ อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาเป็นลำดับ ๒, ๓, ๔, ๕ ตามลำดับ ซึ่งผู้มีความรู้ชั้นอุดมศึกษามีบุตรน้อยที่สุดในชั้นบุตร ๖ - ๑๐ คน ฉะนั้น จึงควรถือได้ว่าระดับการศึกษาของหัวหน้า

^๑ศักดิ์ ฆาสุขนิรันต, "จำนวนบุตรประชากรจำแนกตามลักษณะของหัวหน้าครอบครัว (เฉพาะจังหวัดพระนคร)" รายงานการวิจัย, (๒๕๐๔), หน้า ๑๒๓ - ๑๒๖.

ครอบครัวมีอิทธิพลต่อการมีบุตรของประชากร และจำนวนบุตรมีลักษณะเป็นปฏิภาคกลับกับระดับการศึกษา

นอกจากนี้ ดร. ศักดิ์ ฆาสุขนิรันต์^๒ ได้สำรวจความคิดเห็นของหัวหน้าครอบครัวที่เป็นข้าราชการกับผู้อยู่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม โดยอาศัยความร่วมมือจากนักศึกษาในคณะรัฐศาสตร์ และคณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำการสัมภาษณ์ข้าราชการ ๔๓๔ คน และชาวนาชาวสวน ๓๐๖ คน พบว่าข้าราชการที่มีการศึกษาสูงมีบุตรมากในกลุ่มบุตร ๑ - ๕ คน ผู้มีการศึกษาน้อยมีบุตรมากในกลุ่มบุตร ๖-๑๐ คนขึ้นไป และหัวหน้าครอบครัวที่จบอาชีวศึกษาเป็นประเภทที่มีบุตรน้อยที่สุด มีข้าราชการร้อยละ ๕๘.๗ ของจำนวนที่สำรวจได้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีบุตรให้เหมาะกับรายได้ของตน และร้อยละ ๕๒.๕๓ ที่คิดจำกัดจำนวนบุตร สำหรับหัวหน้าครอบครัวที่เป็นชาวนาชาวสวนมีบุตร ๕ คน มากกว่าจำนวนอื่น ๆ จำนวนบุตร ๖ คน และ ๗ คน เป็นลำดับที่สองและสาม ครอบครัวชาวนามีความโน้มเอียงในการมีบุตรมากกว่าครอบครัวข้าราชการ ครอบครัวกสิกรเหล่านี้มีถึงร้อยละ ๕๑.๕๐ ของจำนวนที่สำรวจที่ไม่เคยกำหนดขนาดของครอบครัวเลย เมื่อถามถึงความลำบากใจในการเลี้ยงบุตร จะตอบว่ารายได้ไม่พอเพียง เป็นมูลเหตุสำคัญ

พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับขนาดของครอบครัวในรัสเซีย โดย ออร์ไซนิโค (Orsienko)^๓ พบว่า จำนวนบุตรในครอบครัวลดลงเมื่อการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวสูงขึ้น และได้รายงานเกี่ยวกับจำนวนร้อยละในการกระจายครอบครัวจำแนกตามจำนวนบุตรอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี และสถานะการทำงานของหัวหน้าครอบครัว

^๒ ศักดิ์ ฆาสุขนิรันต์, เรื่อง เกม, หน้า ๑๐๘ - ๑๒๘.

^๓ Berelson and Others, Family Planning and Population Programs, (Chicago: University of Chicago, 1967), p. 215.

แบ่งเป็น ลูกจ้างรายเดือน รั้งจ้าง และชานา ปรากฏผลดังนี้

จำนวนบุตร	สถานะการทำงาน		
	ลูกจ้างรายเดือน	รั้งจ้าง	ชานา
๑	๕๐ %	๕๖%	๕๐ %
๒	๔๑ %	๓๙%	๓๒ %
๓	๔ %	๑๒%	๑๕ %
๔ หรือมากกว่า	๑ %	๙%	๕ %

จากผลการสำรวจความคิดเห็นของคณะกรรมการวิจัย สาขาเศรษฐศาสตร์ และสาขาสังคมวิทยา ใน พ.ศ. ๒๕๐๖^๕ จากประชาชนในบางเขต พบว่า ประชาชนโดยทั่วไปไม่ประสงค์จะมีบุตรมาก แต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถจำกัดขนาดของครอบครัวได้ตามความต้องการ เนื่องจากไม่มีความรู้ในด้านนี้เพียงพอ แต่ประชาชนส่วนมากต้องการมีบุตรตามกำลังทาง เศรษฐกิจของครอบครัว^๖ ซึ่งขนาดของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับอัตราเกิด ถ้าอัตราการเกิดสูงทำให้ขนาดของครอบครัวใหญ่ ถ้าอัตราการเกิดต่ำขนาดของครอบครัวจะเล็กลง และจากการสำรวจในโครงการวิจัยอนามัยครอบครัวที่อำเภอโพธาราม^๖ ขนาดของครอบครัวสมบูรณ์หรือจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยที่สตรีแต่ละคนมีรวมทั้งสิ้น ตั้งแต่เริ่มสมรสจนกระทั่งสิ้นสุภะวัยเจริญพันธุ์มีจำนวนถึง ๖.๖ คน ซึ่งมากกว่าขนาดครอบครัวสมบูรณ์ในประเทศอุตสาหกรรมประมาณหนึ่ง เท่าตัวหรือมากกว่านั้น เพราะ

^๕คณะกรรมการวิจัย สาขาเศรษฐศาสตร์และสาขาสังคมวิทยาของสภาวิจัยแห่งชาติ, เรื่องเกม, หน้า ๓๕.

^๖Department of Secretary General of the Council, Statistical Yearbook of the Kingdom of Siam B.E.(2476-2477), (No 18; Bangkok: Bangkoktime Press, 1957).

^๖สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ, เรื่องเกม, หน้า ๔๐.

ในสหรัฐอเมริกา มีขนาดครอบครัวสมบูรณ์ ๓.๔ คน ฝรั่งเศส ๒.๘ คน ญี่ปุ่น ๒.๐ คน ขณะเดียวกันพบว่าสตรีไทยต้องการอยากมีบุตรโดยเฉลี่ยเพียงไม่เกิน ๔ คน จึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า สตรีไทยมีบุตรมากเกินกว่าที่ตนต้องการ

ในการศึกษาถึงความเกี่ยวพันระหว่างระดับการศึกษาของสามีและการเจริญพันธุ์ที่ประเทศสาธารณรัฐจีนพบว่า สามีของสตรีที่อายุ ๓๕-๓๙ ปี ที่จบชั้นประถมศึกษาและจบชั้นมัธยมศึกษา มีจำนวนบุตรเกิดรอด ๕.๖ คน และ ๔.๘ คน ตามลำดับ^๗ และในการสำรวจในไต้หวัน พบว่าสตรีที่มีอายุระหว่าง ๓๕ - ๓๙ ปี ซึ่งจบชั้นประถมศึกษาจะมีบุตรเกิดรอดมากกว่าผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษา จากผลการวิจัยที่อังกฤษ เมื่อปี ๒๕๐๙ พบว่าดาระดับการศึกษาของสตรีที่สมรสแล้วสูงขึ้น ขนาดของครอบครัวจะยิ่งเล็กลง^๘ การวิจัยที่อำเภอโพธารามก็ปรากฏว่า สตรีในหมวดอายุ ๔๐ ถึง ๔๔ ปี ถ้าไม่เคยได้รับการศึกษาเลยจะมีบุตร ๖.๘ คน ถ้าได้รับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาจะมีจำนวนบุตร ๔.๙ คน^{๑๐}

^๗Ronald Freedman and John Y. Takeshita, Family Planning in Taiwan, (New Jersey: Princeton University, 1969), p.70.

^๘England, International Planned Parenthood Federation, "Special IPPE Budung Conference Issue," IPPE Medical Bulletin, 3: 3 (1969), p.3.

^๙Freedman and Takeshita, Op.cit., p.69.

^{๑๐}Amos H. Hawley, and Visid Prachuabmoh, "Family Growth and Family Planning in a Rural District of Thailand," Family Planning and Population Programs, (Chicago: The University of Chicago Press, 1966), p.380.

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์^{๑๑} ได้ศึกษาถึงการเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในเขตชนบท โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของการเจริญพันธุ์ของสตรี ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่าง ๆ ผลการศึกษาปรากฏว่า สตรีที่มีสามีมีการศึกษาระดับสูงมาก จะมีจำนวนบุตรเกิดรอดน้อยกว่าผู้ที่สามีมีการศึกษาระดับต่ำ เช่น สตรีอายุ ๓๕ - ๓๙ ปี ที่สามีจบชั้นประถมปีที่ ๔ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๕.๘ คน ส่วนสามีที่จบสูงกว่า มัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีบุตรเกิดรอดเพียง ๔.๗ และมีแนวโน้มเช่นนี้ปรากฏในกลุ่มสตรีสูงอายุกลุ่มอื่น ๆ สำหรับระดับการศึกษาของภรรยา พบว่าสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงมาก จะมีจำนวนบุตรเกิดรอดน้อยกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับต่ำ เช่น สตรีในกลุ่มอายุ ๓๐ ถึง ๓๔ ปี มีบุตรเกิดรอดเท่ากับ ๔.๒, ๔.๒ และ ๓.๒ คน สำหรับผู้ที่จบการศึกษาต่ำกว่าประถมปีที่ ๔ จบประถมปีที่ ๔ ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๒ และผู้ที่จบสูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ ๓ ตามลำดับ แต่ในระหว่างสตรีที่มีระดับการศึกษาต่ำ ๆ ควบกัน คือกลุ่มผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมปีที่ ๔ กับผู้ที่จบประถมปีที่ ๔ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๒ นั้น ไม่ปรากฏว่ามีความแตกต่างในการเจริญพันธุ์ในสถานเศรษฐกิจ ปรากฏว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่ฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีจำนวนบุตรมากกว่าสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยซึ่งน่าจะมีอิทธิพลต่อการเจริญพันธุ์ ปรากฏว่าอายุเมื่อแรกสมรส และระยะเวลาสมรส มีผลต่อการเจริญพันธุ์ และพบว่าการรับวิธีวางแผนครอบครัวมาปฏิบัติของสตรีจำนวนหนึ่ง (ประมาณร้อยละ ๑๐) ซึ่งกำลังใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิอยู่ก็มีผลกระทบโดยตรงต่อการเจริญพันธุ์

จากการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดซอสรูปใกล้เคียงกัน คือ บุคคลที่มีการศึกษาดูงมีบุตรน้อยกว่าบุคคลที่มีการศึกษาต่ำ คนมั่งมีมีบุตรมากกว่าคนยากจน และโดซอสังเกต

002171

^{๑๑}สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์, "การเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในเขตชนบท," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, แผนกสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒.

ว่า เมื่อประชาชนยังไม่ได้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปฏิสันธิหรือการคุมกำเนิด จึงปรากฏผลว่า ประชากรที่มีการศึกษาค่ำและมีรายได้น้อย มีบุตรมากกว่าประชากรที่มีการศึกษาสูงและรายได้มาก แต่เมื่อประชาชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปฏิสันธิและนำไปปฏิบัติกัน จำนวนบุตรในครอบครัวก็มักจะมีการเปลี่ยนแปลงไป ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาริวิจัยในด้านความสัมพันธ์ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อค้นหาของความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุตรกับระดับการศึกษาของบิดามารดาและรายได้ของครอบครัวว่า ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา และรายได้ของครอบครัว สามารถทำนายจำนวนบุตรของประชากรได้เพียงใด.

